

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, dnia 18 listopada 2002 r.

35818

RPO-422776-XV/02/TG

Pan
Krzysztof JANIK
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że dotarły do mnie sygnały od Przedstawiciela Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców w Warszawie oraz organizacji pozarządowych, dotyczące stosowania restrykcyjnych praktyk wobec Czeczenów, zamierzających przekroczyć granicę państwową i ubiegać się w Polsce o status uchodźcy. Jak wskazywano, praktyki te polegały głównie na odmowie wjazdu na terytorium Polski, motywowanej względami bezpieczeństwa i obronności państwa oraz ignorowaniu oświadczeń zainteresowanych o zamiarze poszukiwania w Polsce ochrony przed represjami na tle narodowościowym. Problem ten podejmowany był także w środkach masowego przekazu.

W związku z tym, w dniach 14-15 listopada br. skierowałem swego przedstawiciela do Granicznych Placówek Kontrolnych w Terespolu na granicy z Białorusią oraz w Medyce na granicy z Ukrainą, z zadaniem zbadania sprawy. Niezależnie od tych badań, na terenie Granicznej Placówki Kontrolnej w Terespolu przebywał również Przedstawiciel Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców ze swymi współpracownikami, w celu rozpoznania spraw związanych ze skargami konkretnych cudzoziemców.

W toku badań ustalono, że w okresie od 28 października do 5 listopada br. Komendant Granicznej Placówki Kontrolnej w Terespolu wydał decyzje odmawiające wjazdu na terytorium Polski 184 obywatelom Federacji Rosyjskiej narodowości czeczeńskiej lub zamieszkałych w Czeczenii (w tym 90 dzieciom), ze względu na

zagrożenie dla bezpieczeństwa i obronności państwa. Za podstawę materialną tych decyzji uznano art. 13 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. nr 127 poz. 1400 ze zm.). We wszystkich decyzjach odstąpiono od ich uzasadnienia na podstawie art. 77 tej ustawy. Najwięcej takich decyzji - dotyczących 89 osób, w tym 47 dzieci - wydano w dniu 4 listopada.

W tym samym czasie odmówiono wjazdu 161 obywatelom Federacji Rosyjskiej nie będącym Czeczenami, głównie ze względu na uzasadnione podejrzenie, że rzeczywisty cel pobytu w Polsce nie jest zgodny z celem deklarowanym (z reguły turystycznym), bądź też z uwagi na brak wystarczających środków finansowych na pobyt albo nie załatwione sprawy bytowe (np. nie potwierdzona rezerwacja hotelu), związane z pobytem turystycznym. W tych przypadkach, wydane decyzje zawierały uzasadnienie faktyczne i prawne. Dla porównania dodać należy, że w dniu 4 listopada decyzji takich wydano 13.

Podnieść należy również, że w kilku indywidualnych skargach, badanych w GPK w Terespolu przez Przedstawiciela Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, obywatele rosyjscy narodowości czeczeńskiej informowali o nie przyjmowaniu do wiadomości przez kontrolerów Straży Granicznej ich oświadczeń woli ubiegania się o status uchodźcy w Polsce. Także w rozmowie z członkami rodziny czeczeńskiej, pozostającej w czasie badań w procedurze kontroli granicznej, przedstawiciele organu Straży Granicznej starali się wykazać memu przedstawicielowi, że wynikający z wypowiedzi ojca rodziny zamiar „dostania się do obozu dla uchodźców” w swej istocie nie świadczy o woli szukania ochrony w Polsce, ale pośrednio potwierdza ekonomiczny cel pobytu.

Badania prowadzone w Granicznej Placówce Kontrolnej w Medyce wskazały na istnienie podobnej praktyki, choć w zdecydowanie mniejszej skali. W okresie od 29 października do 6 listopada wydano 13 decyzji odmawiających wjazdu obywatelom rosyjskim narodowości czeczeńskiej (wyłącznie dorosłym) ze względu na zagrożenie dla bezpieczeństwa i obronności państwa. Decyzje te nie zawierały uzasadnienia, ani też wyjaśnienia o odstąpieniu od jego zamieszczenia, co należałoby uznać za wadę tych decyzji. Wydano też 7 decyzji dotyczących innych obywateli Rosji, ze względu na podejrzenie dotyczące rozbieżności między faktycznym a deklarowanym celem pobytu w Polsce.

W świetle powyższych ustaleń uzasadnione zdają się być wątpliwości, czy - po pierwsze - w stosunku do Czeczenów poszukujących ochrony na podstawie Konwencji Genewskiej z 1951 r. nie doszło do nadużycia przewidzianych w ustawie o cudzoziemcach procedur odmowy wjazdu na terytorium Polski, uzasadnianych względami bezpieczeństwa i obronności państwa oraz czy - po drugie - w niektórych przypadkach procedury te i wydawane w ich ramach decyzje Komendantów Granicznych Placówek Kontrolnych odmawiające wjazdu na terytorium Polski, nie zastępowały de facto decyzji o

odmowie wszczęcia postępowania o nadanie statusu uchodźcy, pozostających w kompetencji Prezesa Urzędu ds. Repatriacji i Cudzoziemców.

Zwracam się więc do Pana Ministra, na podstawie art. 12 pkt 2 i art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. nr 14 poz. 147), o spowodowanie zbadania sprawy oraz udzielenie mi informacji o wynikach tych badań oraz zajęтым stanowisku.

Pragnę równocześnie podkreślić, że jako pozytywny sygnał odebrałem informacje środków masowego przekazu o wszczęciu w ostatnich dniach postępowania o nadanie statusu uchodźcy wobec ok. 150 Czeczenów, przybyłych przez drogowe i kolejowe przejście graniczne w Terespolu.

Z wyrazami szacunku

/-/